

ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
www.ecogreens.gr - email: ecogreen@otenet.gr

ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΗΝ ΚΡΙΣΗ

Πολιτική Απόφαση του Πανελλαδικού Συμβουλίου των Οικολόγων Πράσινων

I. Μια κρίση σε πολλά επίπεδα: Όταν ΔΕΝ διακυβεύεται μόνο η οικονομία.

Η οικονομική κρίση που εντείνεται από το περασμένο φθινόπωρο, αποτελεί μια πραγματικότητα που κυριαρχεί στις κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις. Μεγαλύτερη σημασία από τις διακυμάνσεις των χρηματιστηρίων και την πορεία των μεγάλων εταιριών, έχουν φυσικά οι επιπτώσεις στη ζωή των απλών ανθρώπων, όπου πλήθος θέσεις εργασίας έχουν ήδη χαθεί και ακόμη περισσότερες απειλούνται από την εξέλιξη της κρίσης.

Οι απαντήσεις στην οικονομική κρίση δεν είναι ούτε εύκολες ούτε δεδομένες. Καμιά όμως απάντηση δε μπορεί να σταθεί μακροπρόθεσμα, αν δεν συνυπολογίζει δύο ακόμη διαστάσεις:

- Τη συνεχιζόμενη κρίση στο περιβάλλον, όπου η υποβάθμιση των φυσικών πόρων έχει και δραματικές οικονομικές προεκτάσεις. Πρόσφατη μελέτη της γερμανικής προεδρίας της Ε.Ε. τεκμηριώνει ότι μόνο από την καταστροφή των δασών χάνονται κάθε χρόνο φυσικοί πόροι αξίας 2-5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων, ποσό μεγαλύτερο από τα χρήματα που χάθηκαν το φθινόπωρο του 2008 στη Γουόλ Στρητ. .
- Την απειλούμενη ανατροπή του παγκόσμιου κλίματος, και τις επιπτώσεις που αναμένεται να έχει (και) στην παγκόσμια οικονομία. Συντηρητικοί υπολογισμοί της Έκθεσης Στερν (2006), που δεν έχουν συναντήσει πειστικό αντίλογο, μιλούν για κρίση αντίστοιχης έκτασης με εκείνη του 1929. Νεώτερα στοιχεία δείχνουν ότι έχουμε λιγότερο από 100 μήνες περιθώριο για να θέσουμε σε εφαρμογή τις ριζικές αλλαγές πολιτικής που απαιτούνται για να αποτρέψουμε μια τέτοια προοπτική.

Κοινό παρανομαστή της οικονομικής με την οικολογική κρίση αποτελούν οι βραχυπρόθεσμες οπτικές που ευθύνονται και για τις δύο, αλλά και η προτεραιότητα του ανταγωνισμού και της κυριαρχίας απέναντι στη συνεργασία και την κοινωνική συνοχή.

II. Η ελληνική διάσταση της κρίσης και το έλλειμμα προτάσεων για διέξοδο

Στην Ελλάδα η κρίση δεν προκάλεσε μέχρι σήμερα θεαματικές χρεοκοπίες χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, όπως σε άλλες χώρες. Η εξέλιξή της πλήττει, όμως, άμεσα τη λεγόμενη «πραγματική οικονομία», που εμφανίζει πολύ μεγαλύτερες αδυναμίες συγκριτικά με τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες:

- Στήριξη σε «εύκολο χρήμα» (όπως από χρηματιστήριο ή ακίνητα), καθώς και σε μια υπερδιογκωμένη ιδιωτική κατανάλωση, που τα τελευταία χρόνια στηριζόταν με τη σειρά της σε δάνεια.
- Δυσανάλογα κεντρικός ρόλος «ατμομηχανής της οικονομίας» στην οικοδομή, όπως τη δεκαετία του '60.
- Ιδιαίτερα υψηλό δημόσιο χρέος, που παραμένει αμείωτο παρά τις εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις της τελευταίας εικοσαετίας.
- Υπερ-εξάρτηση από τομείς που επηρεάζονται ευθέως από τη διεθνή κρίση, όπως τουρισμός και ναυτιλία.
- Υπέρμετρη εξάρτηση από το πετρέλαιο, ενεργειακή σπατάλη, ρυπογόνο ενεργειακό μοντέλο και προοπτικές για ακριβά «δικαιώματα εκπομπών» από το 2012 και μετά.
- Εγκατάλειψη στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές που αποτελούν τα δύο τρίτα της χώρας, ασφυξία και κορεσμός χρήσεων στο υπόλοιπο ένα τρίτο.
- Απουσία ουσιαστικής προστασίας των φυσικών πόρων σε τομείς όπως το νερό, η δασική γη, ο αλιευτικός πλούτος ή οι φυσικές περιοχές και η βιοποικιλότητα..

Τα ζητήματα αυτά δε θίγονται από κανένα από τα κοινοβουλευτικά κόμματα. Οι προτάσεις που έχουν ακουστεί ως τώρα αποτελούν κυρίως ευχολόγια, ακόμη κι όταν αναφέρονται σε θετικές κατευθύνσεις όπως οι επενδύσεις στην ανανεώσιμη ενέργεια ή η αναδιανομή του εισοδήματος.

Αποτελεί πραγματική ειρωνεία ότι το πολυσυζητημένο «Πακέτο Αλογοσκούφη» για τις τράπεζες αποτελεί προς το παρόν το μόνο πρακτικό δείγμα πολιτικής πρότασης για την κρίση. Χωρίς να έχουμε πειστεί για την αναγκαιότητα και την καταλληλότητά του, είμαστε υποχρεωμένοι να επισημάνουμε ότι ένα τέτοιο πακέτο:

- Εστιάζει αποκλειστικά στη διατήρηση της χρηματικής ρευστότητας στην οικονομία, παραγνωρίζοντας ότι μεγάλο μέρος των πολιτών εξαρτώνται από σχεδόν καταδικασμένες θέσεις εργασίας στην οικοδομή ή τον τουρισμό, στοιχείο που απειλεί να συμπαρασύρει και μεγάλο μέρος της υπόλοιπης οικονομίας.
- Έχει ύψος πολλαπλάσιο από τα αντίστοιχα προγράμματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών (ενδεικτικά η Αυστρία θα διαθέσει μόλις 3 δις ευρώ, έναντι 28 δις της χώρας μας), χωρίς να παρουσιάζονται πειστικοί λόγοι για κάτι τέτοιο.
- Δε συνοδεύεται από εξηγήσεις για το τι έγιναν τα ιδιαίτερα υψηλά κέρδη των ελληνικών τραπεζών τα προηγούμενα χρόνια, κέρδη που μεταξύ 2003 και 2007 είχαν τετραπλασιαστεί και που είχαν σε σημαντικό βαθμό στηριχθεί σε πρακτικές τουλάχιστον καταχρηστικές.

Αν τελικά το πακέτο αυτό προχωρήσει, θεωρούμε απαραίτητο να συνδεθεί τουλάχιστον με όρους που θα «εκτρέψουν» σημαντικό μέρος του σε χρηματοδοτήσεις με ευνοϊκούς όρους για προγράμματα στροφής προς μια πράσινη οικονομία, ιδιαίτερα σε χρηματοδοτήσεις απλών πολιτών για δράσεις στον ενεργειακό τομέα.

III. Σκιαγραφώντας μια πράσινη διέξοδο: απαντήσεις ταυτόχρονα για οικονομία και περιβάλλον.

Οι Οικολόγοι Πράσινοι πιστεύουμε ότι ουσιαστική διέξοδος υπάρχει μόνο αν απαντήσουμε στην οικονομική κρίση με πολιτικές που απαντούν παράλληλα και στην κρίση του περιβάλλοντος, ιδιαίτερα την απειλή για το κλίμα. Για την οικολογική αντίληψη, άλλωστε, η οικονομία δεν

εξαντλείται σε δείκτες όπως το ΑΕΠ, αλλά εστιάζει στην ευημερία κάθε πολίτη και στην ευθύνη όλων μας απέναντι στις επόμενες γενιές.

Κεντρικό λοιπόν και επείγον ζήτημα αποτελεί η μαζική δημιουργία νέων θέσεων ποιοτικής και αξιοπρεπούς εργασίας (χωρίς συμπίεση εργασιακών δικαιωμάτων) σε τομείς που προωθούν τη βιωσιμότητα, ώστε να δοθούν διέξοδοι σε όσους χάσουν τις σημερινές τους θέσεις. Στα πλαίσια της πανευρωπαϊκής πρωτοβουλίας των Πράσινων, διεκδικούμε λοιπόν επενδύσεις για 50-100 χιλιάδες «πράσινες» θέσεις εργασίας στη χώρα μας τα αμέσως επόμενα χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό αξίζει να δοκιμαστούν και προτάσεις που ξεπερνούν τη φιλοσοφία του σημερινού κοινωνικού και οικονομικού συστήματος.

Διευκρινίζουμε, τέλος, οι προτάσεις που κατατίθενται εδώ αφορούν επείγουσες παρεμβάσεις διεξόδου από την οικονομική και περιβαλλοντική κρίση και δεν εξαντλούν τη γενικότερη φιλοσοφία μας για την πράσινη οικονομία.

1. Επενδύοντας στην Οικονομία των Πολιτών.

Οικονομία δεν είναι μόνο οι επιχειρήσεις και το κράτος. Πολιτικές, άλλωστε που οδηγούν σε ευρύτερη διάχυση εισοδημάτων, έχουν και την ισχυρότερη συμβολή στο ξεπέρασμα των κινδύνων από την κρίση. Ιδιαίτερα στον τομέα της ενέργειας, είναι σημαντικό να δοθεί σε κάθε πολίτη η δυνατότητα να εξοικονομήσει μη απαραίτητες δαπάνες που δεν του προσφέρουν τίποτα, αλλά και να αποκτήσει πρόσθετα εισοδήματα από την επείγουσα ενεργειακή στροφή, με αλλαγή προτύπων κατανάλωσης και χρήσης των φυσικών πόρων.

- Με εκτεταμένα προγράμματα μόνωσης του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού κτιρίων, σε κουφώματα, εξωτερικούς τοίχους και στέγες, στρέφοντας τον τομέα της οικοδομής σε κατευθύνσεις που δεν απαιτούν άλλη οικοδομήσιμη γη, διασώζοντας παράλληλα χιλιάδες θέσεις εργασίας και δημιουργώντας και νέες. Προτείνουμε δωρεάν ολοκληρωμένη μελέτη για κάθε ακίνητο, πλήρη επιδότηση για τα χαμηλότερα εισοδήματα (δαπάνη που μπορεί πλέον να καλυφθεί και από το Ε.Σ.Π.Α.), ευνοϊκές χρηματοδοτήσεις και φορολογικά κίνητρα για τα μεσαία στρώματα, ρυθμίσεις για την κατανομή δαπάνης και οφέλους μεταξύ ενοικιαστών και ιδιοκτητών, αυστηρές προδιαγραφές μόνωσης και βιοκλιματικού σχεδιασμού στα νέα κτίρια, καθώς και κίνητρα για εφαρμογές ήπιας γεωθερμίας.
- Με μαζική δημιουργία ηλιακών στεγών για παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά. Προτείνουμε νομοθετικό πλαίσιο που θεωρεί κάθε κτίριο κατάλληλο για ηλιακή στέγη, με εξαιρέσεις μόνο για ειδικές περιπτώσεις μνημείων και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς. Θεωρούμε απαραίτητη μόνο απλή στατική μελέτη και απόφαση πλειοψηφίας της συνέλευσης των ιδιοκτητών, χωρίς άλλες διαδικασίες για άδεια και χωρίς να θεωρούνται οι ένοικοι επιχειρηματίες ή έμποροι ενέργειας.
- Με εταιρίες λαϊκής βάσης μικροεπενδυτών για ανανεώσιμη ενέργεια σε τοπικό επίπεδο, παράλληλα με τις επενδύσεις των εταιριών και της ΔΕΗ.
- Με κίνητρα και οικονομικές διευκολύνσεις για εθελοντική μετεγκατάσταση στην ύπαιθρο και δημιουργία αγροτικών εκμεταλλεύσεων σε μειονεκτικές περιοχές.

Για τη χρηματοδότηση τέτοιων προγραμμάτων προτείνουμε «μερική εκτροπή» του πακέτου Αλογοσκούφη, με υποχρεωτικές προγραμματικές συμφωνίες με τις τράπεζες για χαμηλότοκη χρηματοδότηση τέτοιων πρωτοβουλιών. Οι τελευταίες άλλωστε, πέρα από το γενικότερο περιβαλλοντικό και οικονομικό τους όφελος, έχουν επιπλέον προβλέψιμες οικονομικές αποδόσεις και εξαιρετικά χαμηλό ρίσκο.

Προτείνουμε επίσης κρατικές εγγυήσεις για τις πιστώσεις αυτές, ώστε να επιτόκιά τους να συμπιεστούν ακόμη περισσότερο, καθώς και σχεδιασμό των δόσεων αποπληρωμής, ώστε να είναι πάντα σημαντικά χαμηλότερες από το προβλεπόμενο μέσο μηνιαίο οικονομικό όφελος.

Επιπλέον προτάσεις για την Οικονομία των Πολιτών, με άμεση χρησιμότητα ως δίκτυ ασφαλείας κατά της φτώχειας, περιλαμβάνουν:

- Συνεταιρισμούς παραγωγών-καταναλωτών για απευθείας διακίνηση, κυρίως βιολογικών τροφίμων, χωρίς μεσάζοντες. Στήριξη και επέκταση χρειάζονται και οι λαϊκές αγορές βιοκαλλιεργητών όπου διακινούνται βιολογικά προϊόντα αποκλειστικά από τους ίδιους τους παραγωγούς. Επιπλέον δυνατότητα αποτελεί η ανάπτυξη προσωπικής σχέσης με βιοκαλλιεργητές της περιοχής μας, για απευθείας προμήθεια όσων χρειαζόμαστε.
- Εναλλακτικούς πιστωτικούς συνεταιρισμούς στα πρότυπα της ιταλικής BANCA ETICA, που διαχειρίζονται αποταμιεύσεις μελών και πελατών τους χωρίς κερδοσκοπικές πρακτικές, και χωρίς την συνήθη αδιαφορία των τραπεζών για τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των δράσεων που χρηματοδοτούν.
- Τοπικά δίκτυα εξωχρηματικών ανταλλαγών (L.E.T.S.), όπου ανταλλάσσονται απευθείας χωρίς χρήματα υπηρεσίες όπως επισκευές συσκευών, ιατρικές ή νομικές υπηρεσίες, φύλαξη παιδιών, ιδιαίτερα μαθήματα, και πολλά άλλα. Κλειδί για την ανάπτυξή τους, αποτελεί το αίτημα να μη φορολογούνται οι υπηρεσίες αυτές ως χρηματικά εισοδήματα ή με ΦΠΑ, και να οριοθετούνται με κώδικα πρακτικών που να αποκλείει καταχρηστική εκμετάλλευσή τους από επιχειρήσεις. Όπου τα δίκτυα αυτά παίρνουν μεγάλη έκταση και υιοθετούνται από τις δημοτικές αρχές, μπορούμε να μιλάμε για παράλληλο «τοπικό νόμισμα», θεσμό που αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε περιοχές με εκτεταμένη ανεργία και φτώχεια.
- Θεσμούς ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, με αφετηρία την κάλυψη των μακροχρόνια ανέργων και στόχο τη σταδιακή κάλυψη όλων απέναντι στον κίνδυνο της φτώχειας. Στις σημερινές συνθήκες θα άξιζε επίσης να αναζητήσουμε τρόπους μείωσης του εργάσιμου χρόνου, καθώς και την κάλυψη όσων επιλέγουν να μείνουν εκτός αγοράς εργασίας, ελευθερώνοντας θέσεις για όσους θέλουν να εργαστούν.
- Αστικούς κήπους (αλλά και ανάλογες πρωτοβουλίες στην ύπαιθρο), με ατομικές ή συλλογικές καλλιέργειες ειδών διατροφής για αυτοκατανάλωση, σε ακάλυπτους πολυκατοικιών, ταράτσες, μπαλκόνια, αυλές, ή άκτιστα οικόπεδα.

2. Προτεραιότητα στην ανανεώσιμη ενέργεια.

Μαζικές επενδύσεις στην ανανεώσιμη ενέργεια είναι έτσι κι αλλιώς απαραίτητες και επείγουσες για την ενεργειακή ασφάλεια, την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και τη μετάβαση στη μετά το πετρέλαιο εποχή.

Απαιτείται ολοκληρωμένη ενεργειακή πολιτική, με ελάχιστη αφετηρία τη δέσμευση στον τριπλό στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για 20% μείωση στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, 20% εξοικονόμηση ενέργειας και 20% διείσδυση της ανανεώσιμης ενέργειας μέχρι το 2020. Περισσότερο φιλόδοξοι στόχοι, ίσως αποδειχθούν στην πορεία απόλυτα απαραίτητοι.

Πέρα από τις μεγάλες ιδιωτικές εταιρίες που επενδύουν κυρίως σε αιολικά πάρκα, είναι επιτακτική μια άμεση συνολικότερη ώθηση στις Α.Π.Ε. σε όλα τα επίπεδα, με δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, παράλληλη ενίσχυση της τοπικής κλίμακας και υποθήκης για πιο βιώσιμο μέλλον. Στην κατεύθυνση αυτή προτείνουμε:

- Αναθεώρηση του Χωροταξικού για τις ΑΠΕ, με ευρεία διαβούλευση και πληροφόρηση των πολιτών, με γνώμονα την απαλλαγή από φοβικές αντιλήψεις. Προτεραιότητα δίνουμε στην

άρση των περιορισμών για αιολικά πάρκα σε γεωργική γη και στην αναθεώρηση της αντίληψης για ασυμβατότητα της ανανεώσιμης ενέργειας με τον τουρισμό.

- Κίνητρα για κτίρια με πλεονασματικό ενεργειακό ισοζύγιο, που να παράγουν περισσότερη ενέργεια από όση καταναλώνουν. Ενθάρρυνση της ήπιας γεωθερμίας για θέρμανση και δροσισμό κτιρίων.
- Προγράμματα ενεργειακών παρεμβάσεων σε όλα τα δημόσια κτίρια, με αποτελεσματική μόνωση, ηλιακές στέγες, αλλά και πράσινες ταράτσες όπου αυτό κρίνεται αποδοτικότερο.
- Ενθάρρυνση δημοτικών επιχειρήσεων Ανανεώσιμης Ενέργειας, είτε αυτοτελώς είτε σε συνεργασία με ιδιωτικές επιχειρήσεις, ιδιαίτερα σε περιοχές με σοβαρά προβλήματα ανεργίας.
- Αλλαγή προτεραιοτήτων της Δ.Ε.Η., ώστε να αναλάβει και αυτή πρωταγωνιστικό ρόλο στην προώθηση της ανανεώσιμης ενέργειας.
- Επέκταση και ενίσχυση του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας για την διασύνδεση έργων ΑΠΕ, καθώς και μακροχρόνιος σχεδιασμός του σε επίπεδο μεταφοράς όσο και διανομής, με κεντρικό άξονα τη δυνατότητα υψηλού ποσοστού διείσδυσης ΑΠΕ, τόσο από μεγάλα, όσο και από μικρά έργα.
- Προγράμματα ανάπτυξης των Α.Π.Ε. σε τομείς όπως βιομάζα από αγροκτηνοτροφικά και δασικά υπολείμματα, ενέργεια από τα κύματα, υβριδικά συστήματα (συνδυασμός Α.Π.Ε. με μικρά υδροηλεκτρικά), γεωθερμία, πλωτά αιολικά πάρκα.
- Επιδοτούμενα προγράμματα συλλογής της πλεονάζουσας δασικής βιομάζας με επίβλεψη των δασικών υπηρεσιών, καθώς και των γεωργικών υπολειμμάτων, για ενεργειακή αξιοποίηση.
- Προγράμματα βιοκαυσίμων αποκλειστικά για οχήματα δημόσιας χρήσης, βασισμένα κυρίως σε γεωργικά υπολείμματα, πλεονάζουσα δασική βιομάζα και χρησιμοποιημένα μαγειρικά λάδια.
- Μακροχρόνιες πολιτικές και αξιοποίηση χρηματοδοτήσεων από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας για βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας στα αλιευτικά σκάφη και μείωση της ρύπανσης.
- Αποφασιστική ώθηση στην έρευνα στον τομέα των Α.Π.Ε., με συμμετοχή του Κ.Α.Π.Ε. και των πανεπιστημιακών και τεχνολογικών ιδρυμάτων. Διασύνδεση με τις βιομηχανίες και βιοτεχνίες που ήδη λειτουργούν, και μακροχρόνιος σχεδιασμός με στόχο τη δημιουργία εγχώριας βιομηχανίας ανεμογεννητριών.
- Προγράμματα ενίσχυσης επιχειρήσεων για καλύτερη ενεργειακή και περιβαλλοντική αποδοτικότητα με βελτίωση τεχνικών παραγωγής, αλλαγή μεθόδων παραγωγής και συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης.

3. Βιώσιμη στροφή στις μεταφορές

Τα τελευταία χρόνια, ο τομέας των μεταφορών έχει την πιο ανεξέλεγκτη αύξηση στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Χωρίς αποφασιστική στροφή προς το σιδηρόδρομο και το πλοίο, είναι αδύνατο να υπάρξει βελτίωση της κατάστασης. Αυτό σημαίνει πλήρη αντιστροφή των τάσεων της τελευταίας 20ετίας για επενδύσεις κυρίως σε αυτοκινητοδρόμους, και ιδιαίτερα του πρόσφατου προγράμματος για τον Ο.Σ.Ε. που παγώνει όλα τα έργα εκτός από όσα βρίσκονται ήδη υπό ολοκλήρωση. Προτείνουμε λοιπόν μαζικές επενδύσεις στο τρένο και τις συνδυασμένες μεταφορές:

- Επιτάχυνση των ήδη υπό κατασκευή σιδηροδρομικών αξόνων, με τις προεκτάσεις που προτείνει ο Ο.Σ.Ε.
- Πλήρη προαστικά δίκτυα σε Αττική, Θεσσαλονίκη και Πάτρα, καθώς και στη σύνδεση μεταξύ «δίδυμων» γειτονικών πόλεων.

- Άμεση προώθηση νέων αξόνων με σύγχρονες χαράξεις και ταχύτητες: Δυτικός Σιδηροδρομικός Άξονας, Σιδηροδρομική Εγνατία, Σιδηρόδρομος Βόρειας Κρήτης, συνδέσεις με τις γειτονικές χώρες και την Κεντρική Ευρώπη.
- Σύνδεση όλων των βασικών λιμανιών με το σιδηροδρομικό δίκτυο της χώρας.
- Κέντρα συνδυασμένων εμπορευματικών μεταφορών, για συνεργασία φορτηγών –τρένων.
- Νέο ρόλο για τα Κ.Τ.Ε.Λ., με 3 επιδοτούμενα δρομολόγια την ημέρα σε όλες τις «άγονες» γραμμές προς απομονωμένους οικισμούς, μετεγκατάσταση των σταθμών λεωφορείων σε επαφή με τους σιδηροδρομικούς σταθμούς, ανταποκρίσεις των Κ.Τ.Ε.Λ. με το σιδηρόδρομο.
- Λεωφορεία με μειωμένες απαιτήσεις για καύσιμα ή με χρήση βιοκαυσίμων ή υδρογόνου από ΑΠΕ.
- Στοχευμένες παρεμβάσεις για την ενίσχυση της οδικής ασφάλειας σε σημεία του οδικού δικτύου με υψηλή συχνότητα ατυχημάτων.
- Δέσμευση ότι, για κάθε ευρώ που ξοδεύεται για αυτοκινητοδρόμους, θα επενδύεται διπλάσιο ποσό για σιδηροδρομικά έργα.
- Ναυπήγηση πλοίων με ευρωπαϊκή συγχρηματοδότηση, ειδικά για τις άγονες γραμμές, ενεργειακά αποδοτικών.

4. Οικιστικό περιβάλλον με ουσιαστική ποιότητα ζωής

Μικρά και μεγάλα δημόσια έργα στις πόλεις και τους οικισμούς, μπορούν να δώσουν νέες θέσεις εργασίας αναβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής των πολιτών και βελτιώνοντας ακόμη και τις οικονομικές τους προοπτικές. Τέτοια έργα θα μπορούσαν να είναι:

- Επιτάχυνση της ολοκλήρωσης του μετρό σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, και προσαρμογές ώστε να αποκτήσουν συμβατότητα και με τις προαστιακές γραμμές.
- Προκήρυξη μελετών για δίκτυα τραμ σε όλες τις μεγάλες και μεσαίες πόλεις (σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, ως συμπληρώματα του μετρό). Άμεση προώθηση των έργων κατασκευής, εκεί όπου έχουν ήδη ολοκληρωθεί οι σχετικές μελέτες.
- Δημιουργία μεγάλων χώρων στάθμευσης σε όλες τις κύριες εισόδους των πόλεων, σε συνδυασμό με πυκνή συγκοινωνιακή εξυπηρέτηση.
- Διαπλατύνσεις πεζοδρομίων και θωράκισή τους απέναντι στην παράνομη στάθμευση, δίκτυα ποδηλατόδρομων, θέσεις ποδηλάτων στα Μέσα Σταθερής Τροχιάς, υποδομές ελεγχόμενης στάθμευσης.
- Θεσμικό πλαίσιο που να δίνει στους δήμους τη δυνατότητα να αποκαθιστούν οι ίδιοι εγκαταλειμμένα κτίρια, ιδιαίτερα διατηρητέων, με αντάλλαγμα μερίδιο από την εκμετάλλευσή τους για όσο διάστημα απαιτείται για την απόσβεση της δαπάνης.
- Επίσπευση των έργων αστικού πρασίνου με προτεραιότητα τους μεγάλους δημόσιους χώρους όπως Μητροπολιτικά Πάρκα και πρώην στρατόπεδα, χωρίς ακρωτηριασμό για άλλες χρήσεις.
- Πολεοδομικές και αρχιτεκτονικές μελέτες και διαγωνισμοί, με στόχο τη διασφάλιση ελεύθερων χώρων και την κάλυψη των ελλειμμάτων σε πράσινο.
- Σχεδιασμός για συνεκτικές πόλεις και οικισμούς, με κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης και αντίστοιχες ανταλλαγές γης με υπό πολεοδόμηση περιοχές.

5. Έμφαση στην προστασία και την εξοικονόμηση του νερού

Το μεγαλύτερο μέρος της χώρας έχει στενότητα υδατικών πόρων, ενώ μεγάλο μέρος της απειλείται με ερημοποίηση. Η υπεύθυνη διαχείριση του νερού αποτελεί επείγουσα προτεραιότητα που οφείλει να συνδυαστεί με πολιτικές εξόδου από την κρίση:

- Με ολοκλήρωση τριτοβάθμιων βιολογικών καθαρισμών και δημιουργία παράλληλων δικτύων για επαναχρησιμοποίηση του νερού σε μη πόσιμες χρήσεις.
- Με έργα μικρών ταμιευτήρων για αρδευτικές και υδρευτικές χρήσεις, αλλά και για εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα, όπου παρουσιάζονται σημεία εξάντλησης.
- Με εγκατάσταση υδρομετρητών στις καλλιέργειες για χρέωση ανάλογα με την κατανάλωση και αξιοποίηση των εσόδων για υποδομές εξοικονόμησης και βιώσιμης διαχείρισης του νερού.
- Με επιδοτήσεις στους καλλιεργητές για συστήματα εξοικονόμησης, όπως στάγδην άρδευση.
- Με επανέλεγχο και σφράγισμα όσων γεωτρήσεων λειτουργούν παράνομα.

6. Αλλαγή προσανατολισμών στον Τουρισμό

Η κρίση έρχεται να πλήξει ένα μοντέλο τουρισμού ελάχιστα βιώσιμο, ακόμη και από οικονομική άποψη. Από την άλλη πλευρά, στις περισσότερες τουριστικές περιοχές έχει από χρόνια εγκαταλειφθεί κάθε άλλη οικονομική δραστηριότητα, στοιχείο που στερεί από τους τοπικούς πληθυσμούς ένα απαραίτητο δίκτυ ασφαλείας. Κεντρικό στοιχείο της πράσινης στροφής που προτείνουμε, είναι η ανασύσταση της τοπικής διάστασης της οικονομίας μέσω της διασύνδεσης του τουρισμού με άλλες τοπικές οικονομικές δραστηριότητες:

- Πολιτική χρήσεων γης που να προστατεύει τη γεωργική γη από την ανεξέλεγκτη διάχυση των τουριστικών χρήσεων. Κατάργηση της εκτός σχεδίου δόμησης, ριζική επανεξέταση του Χωροταξικού Σχεδίου για τον Τουρισμό.
- Κίνητρα για ανάπτυξη ποιοτικής τοπικής αγροτικής παραγωγής και για απορρόφησή της από τις τοπικές τουριστικές μονάδες.
- Διασύνδεση του τουρισμού με τις άλλες τοπικές δραστηριότητες μέσω προγραμμάτων γνήσιου αγροτουρισμού και οικοτουρισμού. Στήριξη των αγροτουριστικών συνεταιρισμών, ώστε να παρουσιάσουν επαρκή γκάμα τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών.
- Έργα εξοικονόμησης ενέργειας στα καταλύματα και ανάπτυξης Α.Π.Ε. στις ευρύτερες τουριστικές περιοχές, ως μέτρο δημιουργίας (και) νέων θέσεων εργασίας.
- Παρεμβάσεις για αποκατάσταση και ανάδειξη της τοπικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, καθώς και στοιχείων όπως μονοπάτια, αναβαθμίσεις και πρωτοβιομηχανικές εγκαταστάσεις.
- Επενδύσεις για το ξεκίνημα της λειτουργίας των Φορέων Διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών, με διασφάλιση των κτιριακών και άλλων υποδομών.
- Υποδομές για ποδηλατικό τουρισμό: Διαμόρφωση θέσεων για ποδήλατα σε όλα τα επιβατικά τρένα, προγράμματα ενοικίασης ποδηλάτων σε όλες τις πόλεις, δίκτυα ασφαλών ποδηλατικών διαδρομών με πρώτο βήμα το ελληνικό τμήμα του διευρωπαϊκού ποδηλατικού άξονα αρ. 11 (από Αθήνα μέχρι Γευγελή) πάνω στην εγκαταλειμμένη παλιά χάραξη της σιδηροδρομικής γραμμής Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

IV. Πώς χρηματοδοτούνται όλα αυτά;

Από τις παρεμβάσεις που προτείνουμε, οι περισσότερες έχουν συγκριτικά περιορισμένο κόστος. Σε περιόδους άλλωστε οικονομικής κρίσης, αποτελεί κοινό τόπο το αίτημα για πρόσκαιρη αύξηση των δημόσιων δαπανών, ιδιαίτερα των επενδύσεων, ώστε να δοθεί συνολικότερη ώθηση στην οικονομία.

Από την άλλη πλευρά η κρίση είναι διεθνής και παγκόσμια, οπότε απαιτούνται απαντήσεις τουλάχιστον σε πανευρωπαϊκό επίπεδο: Στην κατεύθυνση αυτή το πράσινο κίνημα καταθέτει το αίτημα για ένα Πράσινο New Deal σε έκταση αντίστοιχη με εκείνη της δεκαετίας του 1930 και με στοχεύσεις που απαντούν ταυτόχρονα στην οικονομική αλλά και την οικολογική κρίση.

Στη συζήτηση πάντως για το κόστος των αναγκαίων δράσεων, χρειάζεται να έχουμε υπόψη μας και το κόστος της μη παρέμβασης: Απώλειες στη γεωργία και τον τουρισμό από την υποβάθμιση των υδάτινων πόρων, υψηλά «δικαιώματα εκπομπής» αερίων του θερμοκηπίου από το 2012 και μετά, επιπτώσεις από καταστροφές που απειλούνται λόγω της κλιματικής αλλαγής, είναι σε θέση να δικαιολογήσουν ακόμη και υψηλές δαπάνες για την αποτροπή του χειρότερου.

- Αρκετές παρεμβάσεις μπορούν να χρηματοδοτηθούν από υπάρχοντες ευρωπαϊκούς πόρους όπως τα Διαρθρωτικά Ταμεία, οι χρηματοδοτήσεις για τα Διευρωπαϊκά Δίκτυα, τα προγράμματα για τις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές, ή η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.
- Επιπλέον κοινοτικοί πόροι για την αντιμετώπιση της κρίσης αποτελούν βασικό αίτημα του πράσινου κινήματος σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Στόχος των Πράσινων είναι να επενδυθούν 500 δις ευρώ μέχρι το 2014 για δημιουργία ή διασφάλιση 5 εκατομμυρίων «πράσινων» θέσεων εργασίας σε όλη την Ευρώπη των 27.
- Τιτλοποίηση των προβλεπόμενων εσόδων από δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου (προβλέπονται περίπου 2 δις ευρώ το χρόνο, από το 2013) μπορεί να καλύψει μεγάλο μέρος της εθνικής συμμετοχής για προγράμματα μόνωσης κτιρίων και για σιδηροδρομικά έργα. Θεωρούμε απαραίτητο να ανατραπεί η πρόσφατη απόφαση της Ευρ. Ένωσης για εξαιρέσεις από τη δημοπράτηση της ηλεκτροπαραγωγής και των εξαγωγικών κλάδων.
- Παρεμβάσεις με άμεση και μετρήσιμη οικονομική απόδοση, όπως στον οικιακό τομέα της ενέργειας, μπορούν να χρηματοδοτηθούν χωρίς επιπλέον πόρους, με απλή «εκτροπή» του πακέτου Αλογοσκούφη. Χρειάζεται, όμως, πολιτική βούληση για επιβολή συγκεκριμένων σχετικών δεσμευτικών όρων στις τράπεζες.
- Αναδιάρθρωση στη φορολογία μπορεί να αντλήσει επιπλέον πόρους επιβαρύνοντας σε πρώτη φάση την επιδεικτική κατανάλωση όπως αυτοκίνητα άνω των 2.000 κυβικών, πισίνες, κατοικίες με αντικειμενική αξία άνω των 500.000 ευρώ, ή υπέρμετρη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας και νερού. Στο πλαίσιο αυτό προτείνουμε και κλιμακούμενη επικουρική φορολογία στα καύσιμα, ώστε σε πρώτη φάση η λιανική τιμή της βενζίνης να είναι πάντα τουλάχιστον 1 ευρώ.
- Επιβάρυνση των μεταφορικών μέσων ανάλογα με τις επιπτώσεις καθενός στο περιβάλλον, θα μπορούσε να δώσει πόρους για στοχευμένες δράσεις στον τομέα των μεταφορών, θέτοντας παράλληλα και τις βάσεις για στήριξη των τοπικών προϊόντων. Εδώ ανήκουν πολιτικές που επιβαρύνουν το ΙΧ με ολόκληρο το κόστος της χρήσης του στις αστικές περιοχές, αυξημένα τέλη διοδίων για φορτηγά που κινούνται σε διαδρομές όπου υπάρχει και σιδηρόδρομος, φορολόγηση των αεροπορικών εισιτηρίων εσωτερικού (εκτός από τα απομονωμένα νησιά) με αντίστοιχη επιδότηση της ακτοπλοϊκής ή σιδηροδρομικής μεταφοράς.
- Επιπλέον πόροι μπορούν να εξοικονομηθούν με περιορισμό των εξοπλιστικών δαπανών, ανάκληση των συμμετοχών σε πολυδάπανες στρατιωτικές δράσεις εκτός συνόρων, εγκατάλειψη έργων όπως η εκτροπή του Αχελώου, εξάλειψη άμεσων και έμμεσων επιδοτήσεων στη χρήση ορυκτών καυσίμων και φυτοφαρμάκων, περιορισμό χαριστικών ρυθμίσεων, αποτελεσματικούς κανόνες διαφάνειας.
- Ιδιωτικές επενδύσεις μπορούν να κινητοποιηθούν σε σημαντικό βαθμό, αν φανεί ότι το κράτος έχει την πολιτική βούληση να επενδύσει σε συγκεκριμένους τομείς. Η εμπειρία από χώρες όπως η Γερμανία δείχνει ότι για, κάθε ευρώ από δημόσιο χρήμα που επενδυόταν στην ανανεώσιμη ενέργεια, ο ιδιωτικός τομέας επένδυε άλλα 6-8 ευρώ
- Δημόσιος δανεισμός για χρηματοδότηση δράσεων εξόδου από την κρίση είναι πάντως, ως ένα βαθμό, αναπόφευκτος. Επιδιώκουμε, όμως, να περιοριστεί στο απολύτως απαραίτητο, να διοχετευθεί αποκλειστικά για επενδυτικούς σκοπούς και να αποπληρωθεί το

συντομότερο δυνατόν, καθώς κάθε μακροπρόθεσμος μεγάλος δημόσιος δανεισμός μεταθέτει τελικά τα βάρη στις επόμενες γενιές.

- Για τους όρους, τέλος, του δανεισμού είναι απαραίτητο να γίνει κάθε προσπάθεια ώστε να είναι οι ευνοϊκότεροι δυνατοί. Θεωρούμε απαραίτητο να πιεστεί η Ε.Ε. και η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την έκδοση ευρωπαϊκών ομολόγων, που θα καλύπτουν σε συγκεκριμένα πλαίσια το δανεισμό των χωρών – μελών με όρους καλύτερους από αυτούς που θα μπορούσε να εξασφαλίσει κάθε χώρα μόνη της. Μια ακόμη συμπληρωματική πρόταση αφορά την έκδοση ομολόγων, ειδικά σχεδιασμένων ως προς τα επιτόκια και το μέγιστο ποσό τοποθέτησης ώστε να δίνουν στους απλούς πολίτες εναλλακτικές λύσεις για την τοποθέτηση των οικονομιών τους.

V. Επίμετρο: Χρειαζόμαστε πολύ περισσότερα

Οι παρεμβάσεις που προτείνουμε για την έξοδο από την κρίση, αφορούν μέρος μόνο του προβλήματος και καλύπτουν κυρίως επείγουσες πλευρές του ώστε να κερδίσουμε χρόνο. Αυτονόητο είναι ότι απαιτούν πολιτική βούληση, αλλά και ολοκληρωμένες βιώσιμες πολιτικές τόσο για κάθε τομέα της οικονομίας όσο και για συνολικότερη στήριξη της απασχόλησης και των μικρών τοπικών επιχειρήσεων.

Ο χρόνος που θα κερδίσουμε, χρειάζεται να αξιοποιηθεί για στόχους μακροπρόθεσμους αλλά εξίσου ζωτικούς, που δεν αφορούν μόνο τη χώρα μας:

- Για μια αποκεντρωμένη και ανοικτή οικονομία αλληλεγγύης και ισότητας, πέρα από τη σημερινή ασφυκτική κυριαρχία του κράτους και της αγοράς, με κορμό την τοπική και περιφερειακή κλίμακα, με εκτεταμένο τομέα κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας, ειρηνικά και ισότιμα δεμένη με τις οικονομίες των γειτονικών χωρών, που να δίνει σε όλους τους πολίτες δυνατότητες να συμμετέχουν όχι μόνο στην παραγωγή και τα οικονομικά οφέλη, αλλά και στις βασικές αποφάσεις για την πορεία της.
- Για πρότυπα ευημερίας, που θα ενσωματώνουν αυτοδεσμεύσεις σε λογικές «δίκαιου εμπορίου», θα παίρνουν υπόψη τα ιδιαίτερα δεδομένα κάθε περιοχής, θα στηρίζονται περισσότερο στην ποιότητα ζωής για όλους και λιγότερο στην κατανάλωση οικονομικών αγαθών, και θα μπορούν να επεκταθούν σε όλο τον παγκόσμιο πληθυσμό χωρίς να απαιτούν περισσότερους φυσικούς πόρους από όσους μπορεί να μας δώσει ο πλανήτης μας.

Αθήνα, 7 Μαρτίου 2009

Το Πανελλαδικό Συμβούλιο των Οικολόγων Πράσινων